

Potpora za očuvanje radnih mjesta

Urban, Ivica

Source / Izvornik: **Aktualni osvrti, 2020, 13, 1 - 3**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

<https://doi.org/10.3326/ao.2020.113>

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:242:986366>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-22**

Repository / Repozitorij:

[Institute of Public Finance Repository](#)

AKTUALNI OSVRTI

Potpora za očuvanje radnih mjesta

IVICA URBAN, Institut za javne financije, Zagreb

Od sredine ožujka do početka travnja 2020. Vlada je (na 214. i 222. sjednici) uvela 70-ak mjera s ciljem ublažavanja negativnih posljedica epidemije koronavirusa na gospodarstvo. Najsnažnije ekonomske i proračunske učinke od svih mjera ima **potpora za očuvanje radnih mjesta u djelatnostima pogođenima koronavirusom**. Potpora će zaštititi radna mjesta i očuvati životni standard brojnih zaposlenih i samozaposlenih. No, dio zaposlenih, kao i dio građana koji pripadaju drugim ekonomskim skupinama, a koji bi u 2020. itekako mogli osjetiti pad životnog standarda, neće biti obuhvaćen ovom mjerom. Kako bi se i njima pomoglo, nužno je prilagoditi sustav socijalne zaštite.

Ukratko o potpori

Zbog epidemije koronavirusa velik broj poduzetnika prestao je djelovati ili radi sa smanjenim kapacitetom. Kako isplaćivati dohodak radnicima u situaciji znatnog smanjenja ili potpunog nestanka tržišnih prihoda? Kako bi u što većoj mjeri pokušala spriječiti propadanje poduzeća i obrtnika te masovan odlazak na burzu rada država je dio plaće odlučila nadomjestiti „potporom za očuvanje radnih mjesta“ (u nastavku: potpora).

Zahtjev za potporom mogu podnijeti: (a) poduzetnici kojima je spriječena djelatnost odlukama stožera civilne zaštite, (b) poduzetnici iz djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane i pića, djelatnosti prijevoza i skladištenja te radno-intenzivnih djelatnosti unutar prerađivačke industrije (tekstil, odjeća, obuća, koža, drvo i namještaj), te (c) ostali poduzetnici koji mogu dokazati utjecaj „posebnih okolnosti“.

Poduzetnicima se smatraju poduzeća (pravne osobe) i samozaposleni (obrtnici i osobe koje se bave slobodnim zanimanjima). U slučaju poduzeća, potpora se isplaćuje radnicima, a samozaposleni potporu mogu namijeniti sebi i svojim radnicima. Poduzetnici koji su kršili određena pravila (primjerice, nisu isplatili plaću za veljaču 2020. ili su poslovali unatoč zabrani stožera civilne zaštite) ne mogu ostvariti potporu.

Potpora je uvedena na vrijeme od tri mjeseca – od ožujka do svibnja – a isplaćuje se u mjesečnom neto iznosu od 3.250 kn za ožujak, odnosno 4.000 kn za travanj i svibanj.¹ Osim ove potpore u neto iznosu, za primatelje potpore država se obvezuje podmiriti i doprinose za obvezna osiguranja. Iznosi doprinosa izračunavaju se kao da se radi o standardnom obračunu plaća, ali u obrnutom smjeru, na način kako je prikazano u tablici 1. Dobivanje potpore ne znači kako ona postaje jedino primanje

¹ Spomenuti iznosi odnose se na rad u punom radnom vremenu tijekom cijelog mjeseca i proporcionalno se smanjuju ako se radi o manjem broju sati rada od redovnog.

radnika jer bi poduzetnici i dalje svojim radnicima trebali isplaćivati ostatak plaće iznad visine potpore, odnosno do uobičajeno ugovorenog iznosa plaće, i na taj dio plaće obračunavati doprinose.²

Tablica 1. Izračun doprinosa vezanih uz potporu za očuvanje radnih mjesta

	Ožujak	Travanj	Svibanj
Potpore u neto iznosu	3.250	4.000	4.000
Bruto iznos potpore (osnovica za doprinose)	4.063	5.000	5.000
Doprinos za mirovinsko osiguranje u 1. stup (15%)	609	750	750
Doprinos za mirovinsko osiguranje u 2. stup (5%)	203	250	250
Doprinos za zdravstveno osiguranje (16,5%)	670	825	825
Ukupan trošak potpore	4.733	5.825	5.825

Izvor: Izrada autora

Za ostvarenje potpore zainteresirani poduzetnici trebaju se javiti Hrvatskom zavodu za zapošljavanje, na čijoj se mrežnoj stranici nalazi detaljan opis mjere te upute za ostvarivanje prava na potporu.

Potpore ili „minimalna plaća“?

Bruto minimalna plaća u Hrvatskoj 2020. iznosi 4.062,51 kn, a neto minimalna plaća jednaka je 3.250 kn. Kao što pokazuje tablica 1., potpora za očuvanje radnih mjesta u ožujku je iznosila upravo koliko i neto minimalna plaća: 3.250 kn. Zbog toga su se prvih dana nakon uvođenja potpore u medijima umjesto stvarnog naziva pojavljivali pojmovi „minimalna plaća“ ili „minimalac“. Problem u korištenju te terminologije najbolje se vidio kada je potpora za travanj i svibanj određena u iznosu od 4.000 kn, jer se tada moglo pročitati i čuti kako je „povećana minimalna plaća“.³ To je uistinu moglo zbuniti i domaće i međunarodne analitičare jer se minimalna plaća uopće nije promijenila već je samo povećan iznos potpore za očuvanje radnih mjesta.

Primjeri hipotetskih radnika

Potpore za travanj i svibanj iznosi 4.000 kn, što opet nije slučajno, jer toliko od siječnja 2020. iznosi osnovni osobni odbitak u porezu na dohodak. Naravno, ovakve koincidencije u veličini parametara različitih fiskalnih instrumenata ne predstavljaju problem. Neovisno od toga, međutim, uslijed povećanja potpore za 750 kn (s 3.250 na 4.000 kn) javlja se zanimljiva situacija za radnike koji su prije početka krize imali neto plaću manju od 4.000 kn jer se njihov dohodak povećava u odnosu na pretkrizno razdoblje.

Kao ilustraciju takve situacije zamislimo dva radnika koji su prije krize primali neto plaću od 3.500 kn. Poslodavac prvog radnika ostvario je potporu, a poslodavac drugoga nije. Prvi radnik u travnju dobiva potporu od 4.000 kn, a drugi radnik i dalje prima plaću od 3.500 kn. Dodatno zamislimo da prvi radnik ne radi jer je njegovo poduzeće zatvoreno odlukom stožera civilne zaštite, a drugi i dalje ide na posao. Zamislimo i trećeg radnika, također s neto plaćom od 3.500 kn prije krize, koji je u ožujku dobio otkaz i ne dobiva potporu. Ako ima pravo na novčanu naknadu za nezaposlene, za travanj će primiti 2.625 kn. Ako nema pravo na tu naknadu, a zadovoljava uvjete za primanje zajamčene minimalne naknade, može ostvariti iznos od 800 kn.⁴ Ako ne zadovoljava niti uvjete za zajamčenu minimalnu naknadu, u potpunosti će ostati bez primanja.

Poanta ove kratke analize hipotetskih radnika je pokazati kako postoje radnici i samozaposleni koji u ovoj kriznoj situaciji neće biti zaštićeni ili će pomoć od države za njih biti znatno manja od potpore za očuvanje radnih mjesta. Nadalje, osim radnika i samozaposlenih postoje i druge skupine građana koje će u krizi, posebice od ožujka do svibnja, ali i tijekom 2020. i kasnije, doživjeti pad životnog standarda te je potrebno razmotriti kako pomoći i njima.

² Primjerice, uobičajena neto plaća radnika iznosi 6.000 kn. U travnju poslodavac isplaćuje 4.000 kn iz sredstava potpore, a preostalih 2.000 kn iz vlastitih sredstava, na koje obračunava i doprinose (u obzir je također potrebno uzeti i porez na dohodak te prirez).

³ Tako stoji i u naslovu priopćenja Vlade RH na engleskom jeziku: „Net minimum wage to be increased to HRK 4,000 as of April“, odnosno: „Neto minimalna plaća povećat će se u travnju na 4.000 kn“.

⁴ Radi jednostavnosti pretpostavljeno je kako se radi o osobi samcu koja, uz zajamčenu minimalnu naknadu, može ostvariti i naknadu za ugroženog kupca energenata, u iznosu troškova električne energije (a najviše 200 kn mjesečno), te naknadu za troškove stanovanja, do 400 kn mjesečno (ako osoba živi u Gradu Zagrebu).

Pohvale, kritike i preporuke

Prema **podacima Vlade RH**, potporom za ožujak obuhvaćeno je više od pola milijuna radnika, a broj primatelja u travnju i svibnju vjerojatno će se i povećati. Uz pretpostavku da će je primiti 550.000 korisnika tijekom sva tri mjeseca, može se jednostavno izračunati da bi neto potpora državni proračun mogla koštati 6,2 mlrd. kn, a dodatnih 2,8 mlrd. kn bi trebalo izdvojiti za obvezne doprinose (od čega oko 390 mil. kn za doprinose u 1. stup mirovinskog osiguranja). Dakle, potpora je iznimno skupa.

Potpota će pozitivne učinke imati u tome što će spriječiti brojne stečaje poduzeća, masovne otkaze, a time otkloniti mogućnost društvene nestabilnosti. Stoga je dobro prihvaćena od različitih dionika u gospodarstvu.

Istodobno se govorilo i o određenim problemima u provedbi ove mjere, kao što su nejasna i nedorečena pravila, no to se kvalitetno može riješiti isticanjem dodatnih objašnjenja na portalu Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. S obzirom na veliko zanimanje inozemnih analitičara za gospodarske mjere glede epidemije izazvane koronavirusom, bilo bi korisno pružiti važne informacije o potpori i na engleskom jeziku.

Ovih dana je također **istaknuto** da potpora smanjuje fleksibilnost tržišta, potiče neprofitabilna poduzeća i prikrivenu nezaposlenost. Srećom, potpora bi trebala trajati samo tri mjeseca, pa ni negativni učinci ne bi trebali biti pogubni.

Kao što joj ime govori, potpora je namijenjena „očuvanju radnih mjesta“, a zacijelo će pomoći i očuvanju životnog standarda brojnih zaposlenih i samozaposlenih, ali, ipak, ne svih koji će se naći u problemima. Pad životnog standarda doživjet će i dio građana iz drugih ekonomskih skupina. Kako bi se pomoglo svima, nužno je ojačati sustav socijalne zaštite (primjerice, privremenim povećanjem izdašnosti novčane naknade za nezaposlene, ublažavanjem uvjeta za dobivanje zajamčene minimalne naknade, povećanjem **potpora za obitelji s djecom** iz nižih i srednjih dohodovnih skupina).